

Jana Křístková

Eventive objects after have and take a jejich překladové korespondence

(diplomová práce, ÚAJD FF UK, září 2012, 113 s. s přílohami)

(posudek oponenta)

Bc. Jana Křístková předložila jako svůj diplomový projekt studii, jež je pokračováním její práce bakalářské, na téma sémantické a syntaktické klasifikace verbonominálních konstrukcí založených na kombinaci sémanticky prázdného („lehkého“) slovesa *have*, resp. *take* s událostním předmětem (tj. „rozšířených predikátů“ typu *take a swig*), tj. takových, kde je existence předmětu většinou vázána na trvání slovesného děje. Materiál (celkem 279 konstrukcí s jedním či druhým slovesem) diplomantka získala z paralelního kropusu *InterCorp*.

V kapitole 2 diplomantka prezentuje vlastní přístup ke zkoumanému problému z hlediska definičního i terminologického na pozadí reprezentativní odborné literatury, která jednotný, standardní přístup nevykazuje (a to v celé řadě aspektů, např. z hlediska problému vymezení konstrukce z hlediska determinace a modifikace; slovtvorné povahy a životnosti objektu). Kapitola 3 analyzuje jazykový materiál, z nějž bylo korpusovým vyhledáváním čerpáno, a probírá formální testovací kritéria pro náročný manuální výběr vzorku pro klasifikaci. Přehledně, soustavně a logicky zde diplomantka odůvodňuje své definiční pojetí, založené na kombinaci syntaktických, lexikálně-sémantických a slovtvorných kritérií, jímž se snaží vyhnout úskalím jak příliš úzkého, tak extrémně širokého chápání zkoumaných rozšířených predikátů. Vychází přitom především z české anglistické literatury (*Mluvnice současné angličtiny* Libuše Duškové; časopisecké studie M. Renského). Kapitola 4 předkládá v symetrické struktuře analýzu vzorku obou sloves z hlediska frekvence, sémantiky událostních předmětů, a dále jejich determinace/kvantifikace a (pre)modifikace, a to v soustavné kontrastivní perspektivě anglicko-české. Stručně se vyjadřuje též ke shodám a rozdílům používání zkoumaných verbonominálních konstrukcí mezi britskou a americkou varietou.

Diplomová práce Jany Křístkové prokazuje dobrou znalost problematiky (což je jistě dáno i tím, že se diplomantka tématem zabývá již podruhé), je důkladná a jasně strukturovaná. I když výsledky nejsou v některých podtypech klasifikace kvantitativně dostatečné a neumožňují tak soustavnější závěry, přináší předkládaná diplomová práce v kontrastivním pohledu česko-anglickém nové poznatky ke zkoumanému problému /srov. např. rozšíření spektra sémantických funkcí předmětu, resp. jeho (ne)životnosti ve zkoumané verbonominální konstrukci a naopak nedostatečná realizace některých funkcí v odborné literatuře tradičně vymezených; postřehy ke skalární povaze zkoumaného problému (přesahy k *multi-word verbs* aj.); zjištěné dílčí rozdíly v chování *have* a *take* z hlediska sémantického obsazení předmětů, poznatky ohledně jejich modifikace, realizace kategorie vidu v obou typech konstrukcí aj./.

Dotazy k obsahově:

1. Může diplomantka ještě přehledně shrnout, v čem konkrétně diplomová práce rozvíjí a rozšiřuje závěry její práce bakalářské (v návaznosti na popis na s. 9 a 37)?
2. Je možno konkretizovat, proč nelze předpokládat existenci srovnatelné konstrukce v češtině?
3. V textu práce se opakovaně (např. na s. 73) konstatuje větší „emocionálnost“ českých překladových řešení. Byla tato tendence nějak soustavněji sledována? Hodnocení emocionality navíc není úplně snadné: proč se např. překlad pomocí *nepatrně* v příkladu 81 na s. 80 hodnotí jako „emotionally marked feature“?

Dílčí poznámky:

1. Obecným (zejména metodologickým) problémem paralelních korpusových vzorků je „chybovost“, v případě tohoto diplomového projektu pak typicky nedostatečné či neúplné překladové řešení. Konkrétně – s ohledem pouze na příklady uvedené v textu práce, nikoli v příloze – lze za taková řešení považovat např. příklady č. 53 na s. 32, dále 57/33, 72/37, 7/42 (problém iterativnosti), 19/57, 17, 60, 38/61, 74/73, 72/74, 77/76 (zde by ekvivalentem anglického plurálu *breaths* bylo nedokonavé *oddechovat* v žádoucím překladu „začal dlouze a zhluboka oddechovat“), 78/76, 81/80, 83/80, 88/81, 92/82. Některé nedostatečnosti v těchto překladových řešeních jsou přitom zcela frapantní, jakkoli se nezdá, že by tento fakt bezprostředně ovlivnil výsledky práce. Diplomantka si některých takových posunů všímá sama (např. 27/54, 35/56, 39/61) a skutečností navíc zůstává, že např. „nepřeložená česká řešení“ v kvantitativnímu úhrnu představují pouhá 3%. Přesto je třeba v kontrastivním posuzování jednotlivých řešení odlišovat obtížnost systémovou od obtížnosti dané překladatelskou chybou či neschopností a v práci k tomu zaujmout explicitnější stanovisko (a to zejména u překladu premodifikace, o níž se opakovaně konstatuje, že „proved difficult“).
2. Povšechný postřeh inspirovaný příkladem 31/55: zdá se, že v současné překladatelské praxi, která se stále více provozuje bez potřebné redakce, sílí tendence k nominalizaci, resp. nechut' k překladatelskému řešení vedlejší větou (které je v principu náročnější, protože skrývá úskalí v podobě aktuálního členění apod.).
3. Případy typu *have a brush* (příklad 14/49), do vzorku prozíravě zařazené bez ohledu na nedostatečnou lexikografickou podporu, dokumentují vývojové aspekty, kdy korpusové svědectví předchází záznamu ve slovnících.
4. Nárůst konstrukcí s *take* patrně souvisí s polyfunkčností *have* (podobné tendence jsou v historii angličtiny poměrně dobře doloženy).
5. Za další výzkum by stála naznačená souvislost mezi vznikem dané verbonominální konstrukce a lexikálně-sémantickou povahou příslušného objektu (vliv polysémie, homonymie, atd.; srov. např. s. 24).
6. Chce-li si čtenář porovnat příklady citované v hlavním textu s případy stejné kategorie v Příloze, nečeká ho snadný úkol. Bývalo by šťastnější zařadit křížové odkazy.
7. Jak je tomu u diplomových prací našich studentů poslední dobou bohužel stále častěji, česky psané části také této diplomové práce trpí formulačními neobratnostmi a příležitostnou interferencí s angličtinou (nejnápadnější prohršky v tomto smyslu, stejně jako nečetné literární chyby a vynechávky v částech psaných anglicky jsem si dovolil vyznačit ve výtisku DP, který jsem měl k dispozici).

Závěr: Diplomovou práci Jany Křístkové doporučuji k obhajobě a předběžně hodnotím známkou *výborně*.